

הלילה הוא ארמון

מקטלאנית: יאיר אור

מריוס טורס הפך במחצית השנייה של המאה העשרים לדמות מיתית של השירה הקטלאנית המודרנית. הוא נולד בעיר ליידה ב-1910 והיה רופא בהכשרתו, אך בגיל 25 חלה בשחפת ואושפז בסנטוריום. שם חי במשך שבע שנים עד מותו בגיל 32, בשנת 1942. עם הגיעו לבית ההבראה נגזר עליו להפסיק לעסוק ברפואה, והוא הפך מרופא שגם כותב שירים למה שפינה: "אותו דבר אבסורדי: משורר לירי". בשיריו תיאר את בדידותו ואת חולשתו הנשקפים מבעד למחשבותיו, לספרי השירה שקרא ולמוזיקה ששמע בבית ההבראה. כתיבתו טבועה גם בחותם מלחמת האזרחים שהתחוללה באותן שנים בספרד, והתבוסה הקשה של המחנה הרפובליקני, שהוא ומשפחתו היו בשר מבשרו. טורס לא פרסם דבר בימי חייו, ואת אוסף שיריו הראשון פרסם לאחר מותו ידידו הסופר ז'ואן סאלס בגלותו במקסיקו. רק ב-1950 התפרסם קובץ שיריו גם בקטלוניה.

וריאציות על נושא של הנדל

יָדִים חֲמוּת וְאַרְכּוֹת
מוֹשְׁכוֹת מִתּוֹךְ הַצֵּמָכְלוּ
נְעִימוֹת מְרִירוֹת, עֲתִיקוֹת,
מִשְׁלָדוֹ שֶׁל כְּנוֹר.

הַיָּדִים בְּשִׁלּוֹה מַחְלִיקוֹת
בְּעֶזְרֵת הַמְּכַנֵּיקָה הַנְּכוֹנָה
שֶׁל אֲצָבָעוֹת מִתּוֹת הַחוֹלְפוֹת
עַל חֲרוּזֵי עֵץ בְּמַחְרֹזֵת תְּפִלָּה יְשָׁנָה.

J'ai dit à mon cœur, à mon faible cœur ...

Alfred de Musset

אֶמְרֹתַי לְלִבִּי, לְלִבִּי הָאֲמֻלָּל:
– הָאֵינְךָ מִתְבַּיֵּשׁ בְּחִלְשָׁתְךָ?
תְּהַלֵּה, אֶהְבֶּה, הוֹלִלּוֹת, זֶהָב,
הָאֵין בְּאֵלֶּה לְהִבִּים אֶת עֲצֻלוֹתֶךָ?

אֶמְרֹתַי לְלִבִּי, לְלִבִּי הָאֲמֻלָּל:
– הִפֵּה, הִשְׁתַּכֵּר, נִשְׁק, רֶטֶן!
הֶלֶם חֶזֶק יוֹתֵר, מוֹג לֵב, אוֹ מוֹת
כִּבְר לְתַמִּיד מַעְצָב וּמִשְׁמָמוֹן!

אוֹ שְׂמָא מֵת אֶתָּה, וְלֹא תִדַּע לְכֶסֶף
לְשִׁירַת הַלְאוּטָה, לְפָרְצוֹ שֶׁל אֶגְרוֹף,
לְלִילָה בְּהִיר, לְוֹרֵד עֲדִין?

וְלִבִּי הָאֲמֻלָּל, לִבִּי לִי אָמַר:
– לְשֵׁם מָה לָתֵת עוֹד אֶפֶר לְשִׁכְחָה?
וְהוּא חֵיךְ אֵלַי, עֲתִיק, בְּלִי לְהִבִּין.

הַלִּילָה הוּא אַרְמוֹן, עַל פִּי גְדֵלְךָ חֲשֵׁל,
נִשְׁמָה דְרוּכָה, גְּדוּלָה מִיִּצִיר כָּל אֲדָרִיכָל.
כָּל הַשְּׁבִילִים אֶל תּוֹכְךָ הִמָּה
– מְרַחֲקִים שֶׁל שְׁלוֹם, מְרַחֲקֵי אֶהְבָּה.

אֶת עֵינָיו עוֹצֵם הָאִינְסוֹף, וְשׁוֹמֵעַ בְּדַפֵּק הַנֶּזֶק
הַלְמוּת רָכָה רָכָה שֶׁל חֵלוֹם עֲנֵג כָּל־כֶּךָ
הַמְרוֹמָמֶת אֶת הַחַיִּים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה.
מִשָּׂא כּוֹכָבִים מְרַצֵּד אֶת מִצְחוֹ מְכַסֶּה.

נוֹמֵי בְשָׁלוֹם בְּהִיר, עֲצָמֵי גַם אֶת עֵינַיִם,
נִשְׁמָה דְרוּכָה, נִשְׁמָה מְשַׁעֲבֶדֶת עֵדִין;
וְהַקְשִׁיבִי, כְּבַחֲלוֹם, לְקוֹל הַלְמוּת גּוֹאֵל –
מְנוּחָתוֹ שֶׁל הַמּוֹת, שְׁתִּיקָתוֹ שֶׁל הָאֵל.

במהרה, בבתי המחסה ועל הספסלים שבעיר,
 יכנס אל לב העניים כל הקר הזה שמתקרב,
 אמללות וחרף מלוא חפנים יעתיר
 בידים שמרב תחנונים כבר אכלו עד כאב.

שתיקה עמקה וחדה כמו אורח קרב
 משכנה אל חדרי הארמון העתיק, הנעול, תעביר,
 ולרגלי עמדת השמש בדרכים מתיצב,
 משתרר אכזרי הלילה הבהיר.

ועל אף כל זאת, כמה יפים הסגל החור,
 הירק הנוצץ, הנצת מקרבו של פז לא גשמי,
 של שקיעה זו של ימי אוקטובר גנדרני!

יפי נקשה, המקפא בכפור הבל פיו כל זיק בוער!
 ורק מאחורי העינים משב רוח חמים מתמר,
 כשל כור התוף הרוחש במאורה, ארגמני.